

Åh Dorian!

LÄRARHANDLEDNING

Om lärarhandledningen

Denna lärarhandledning från Riksteatern är ett stöd för dig som kommer att uppleva *Åh Dorian!* tillsammans med dina elever. Här får du en rad förslag på hur du kan skapa bra förutsättningar för deras möte med föreställningen samt hur ni sen kan fördjupa upplevelsen i klassrummet.

Se innehållet i denna handledning som ett smörgåsbord där du väljer vad du anser är relevant för dig och dina elever.

Extra förberedelsematerial

Före turnéstart tar vi även fram ett extra förberedelsematerial riktat till dig med elever i behov av särskilt stöd. Där får du fördjupad information om förutsättningarna för mötet med föreställningen, både det praktiska runtomkring och själva innehållet, samt ett bildstöd.

Det extra förberedelse-materialet och lärarhandledningen går att ta del av [här](#).

Vänliga hälsningar

Riksteatern Barn & Unga

En gemensam andning

Unga människor söker inte mindre komplexitet eller mindre mening. Ofta söker de mer. Och det kan vi ge dem. Redan på 1960-talet bröt Riksteatern Barn & Ungas nyskrivna dramatik mot idén om att scenkonst för unga skulle vara uppfostrande. Vi gav oss ut på vägarna med föreställningar som var både utmanande och komplexa, och jag är stolt över att vi år efter år fortsätter utmana både publiken och oss själva.

Genom att bjuda in barn och unga i våra processer, ta deras åsikter på allvar och tvinga oss själva till nya konstnärliga upptäckter ser vi till att ge dem något unikt. Något som inte går att scrolla bort. En tröst. En paus. Något varmt och stort, som bara går att uppleva live. Tillsammans i ett rum. Här och nu.

I en gemensam andning.

Malin Axelsson, konstnärlig ledare på Riksteatern Barn & Unga.

Om föreställningen

Åh Dorian!

Handlingen i korthet

17-årige Dorian's liv förändras för alltid när hans bästa vän Basil målar hans porträtt och hänger upp det på internatskolan där de går. Plötsligt blir han medveten om sin egen skönhet. Basils gamle farbror Harry uppmuntrar Dorian att bejaka alla sina frestelser och begär. Han tycker att Dorian ska utnyttja sin ungdom och skönhet för att få allt han vill ha. Dorian säger att han önskar att tavlan skulle åldras istället för honom själv. Det märkliga är att det blir så!

Dorian fortsätter feta, njuta och svika andra år efter år, men ser ändå likadan ut som när tavlan målades. Porträttet däremot, blir allt mer gammalt och groteskt. Dorian får ångest av porträttets obehagliga förvandling och förstör till slut tavlan, så att förtrollningen bryts.

Bra att veta

Föreställningen är ca 75 minuter lång utan paus.

Efter föreställningen kommer det finnas möjlighet att hälsa på skådespelarna.

Eleverna kommer även få med sig ett samlarkort hem.

Regissören har ordet

Jag är femtioett år. Ibland känner jag mig ungefär lika nära tonårslivet som en medeltida munk. När jag ser unga människor röra sig genom världen kan avståndet mellan deras liv och mitt kännas enormt. Deras sätt att prata, referenser, intressen.

Jag är en gamling, helt enkelt, född på 1900-talet. Jag minns en tid före sociala medier och smarta telefoner. Ändå har jag sällan arbetat med en föreställning som känts så här och nu som *Åh Dorian!*. För den handlar egentligen inte om ungdom, utan om något mycket mer märkligt, och sjukt: vuxenvärldens besatthet av ungdom. Om den skräck för att åldras, försvinna och bli irrelevanta som vuxna sprider i världen.

Vi har skapat ett samhälle åt kommande generationer där utseende och ungdom är allt. En tillvaro där vi hela tiden jagas av vår egen eller någon annans kameralins, oavbrutet dokumenteras, blottas, värderas och jämförs. Bilden av en person verkar ofta viktigare än personen själv. Vi är inte längre oss själva. Vi är istället konstverk. Fantasilbilder. Varumärken. Projekt. Versioner av oss själva som ständigt måste uppdateras, stajlas, maxas och marknadsföras.

Där, någonstans mellan mardrömmen att tvingas växa upp i en sådan värld och min egen tilltagande medelålderskris, drabbade den här klassiska berättelsen mig.

Dorian Gray får stanna i den perfekta bilden av sig själv för evigt. Det ger honom allt: skönhet, kärlek, sex, pengar, frihet, berusning, uppmärksamhet, kändisskap. Och ändå är det inte nog. Det går åt helvete. Wildes berättelse är proppfull av synd, mord, ångest, självmord, svek, blod och omoral.

Men djupt i mörkret finns också en komedi som vi som publik kan klamra oss fast vid. För berättelsen driver skoningslöst med vår dröm om perfektion, samtidigt som den med ett skrott förlåter oss för att vi har den. För ingen människa kan leva som en bild. Människan är inte ett perfekt konstverk. Människan är ett kaos. Livet kräver att vi gör fel, såras, misslyckas, börjar om, och förändras.

Och livet kräver även att vi en dag blir femtioett år.

Malin Axelsson
Dramatiker & regissör

Så här förbereder du dig och eleverna inför föreställningen

Den viktigaste uppgiften du som lärare har inför föreställningen är att skapa trygghet och nyfikenhet. Undvik därför att ge eleverna uppgifter i förväg utan fokusera på att informera om vad det är för slags föreställning och de praktiska förutsättningarna, som var ni ska vara och hur lång föreställningen är. Bra delar ur handledningen att gå igenom tillsammans som förberedelse är *”Om föreställningen”*.

Om eleverna är ovana vid scenkonst kan det också vara bra att prata om vad det innebär att gå på en föreställning och hur det exempelvis skiljer sig från att se på film. Vad har eleverna för förförståelse och förväntningar? Fundera även över hur dina förväntningar ser ut och vad du behöver ha koll på.

Varje skola har sina rutiner kring elevers användande av mobiltelefoner på skoltid. Oavsett hur riktlinjerna ser ut på din skola, ser vi gärna att eleverna uppmanas att helt stänga av sina mobiltelefoner eftersom dessa annars utgör en onödig distraktion för både publik och ensemble.

Se information om extra förberedelsematerial för elever i behov av särskilt stöd på sid 2.

Under föreställningen

Se till att vara på plats i god tid vid föreställningslokalen så att alla elever hinner landa i rummet och, vid behov, gå på toa innan föreställningen. Det är mycket lättare för den som inte har stress i kroppen att vara närvarande i rummet och ta till sig föreställningen.

Det bästa du kan göra för dina elever är att vara en förebild genom att fokusera på föreställningen och uppleva den tillsammans med dem. Låt eleverna uppleva och engagera sig i scenkonsten utifrån sina perspektiv och förutsättningar. Barn, även tonåringar, har en förmåga att ge sig hän i scenkonstupplevelser som de flesta vuxna har vant sig av vid. Den hängivenheten kan ta sig olika uttryck. En del sitter tysta men andra reagerar både med kropp och röst på det som händer på scen. Skådespelarna och teamet från oss delar ditt ansvar för publiken och har tränat på hur de ska möta elevernas energi. Skulle det uppstå en situation som gör att du som lärare behöver stötta upp, försök om möjligt göra det på ett sätt som inte stör den övriga publiken. Att sitta tillsammans med eleverna i stället för en bit bakom eller vid sidan av är också ett effektivt sätt att skapa lugn i en orolig elevgrupp. Vi vill att alla, både elever och lärare, håller sig på sina platser under hela föreställningen, så långt det är möjligt. Skulle någon ha behov av att lämna rummet finns vår personal till hands men vi rekommenderar också att en lärare följer med ut då vi inte kan ansvara för elever som lämnar lokalen.

Om du är osäker på vad som förväntas av dig som lärare kan du alltid fråga produktionens turnéledare på plats före föreställningen.

Vill du fördjupa dig mer kan du gå in [här](#).

Efter föreställningen

Var generös med tiden efter föreställningen. Låt upplevelsen sjunka in utan stress. Några kommer berätta direkt vad de tänkte och tyckte medan andra vill fundera och smälta upplevelse för sig själva. Använd stunden efter föreställningen till att lyssna in de spontana reaktionerna hos eleverna. Dessa kan sedan följas upp inom ramen för ett efterarbete på skolan.

Tillbaka i klassrummet

Eftersamtal

Ett eftersamtal är ofta uppskattat och för många viktigt då det ger eleverna möjlighet att gemensamt processa sina intryck och fördjupa sin upplevelse. Ett sådant samtal behöver alltid utgå från elevernas behov. Det innebär att det ska finnas en inbjudan, men inget tvång, att dela med sig av sin upplevelse. För att skapa en genuin känsla av frivillighet och trygghet behöver samtalet formars som just ett samtal och inte som en redovisning där eleverna ska visa att de "förstått" föreställningen. Uppmuntra alla att utgå från sig själva. Förkunskaper, erfarenheter och dagsform kan ha stor påverkan på den enskildes upplevelse och ingen tolkning är mer sann eller rätt än någon annans.

Det finns en mängd olika sätt att genomföra den här typen av samtal på. Här följer en enklare beskrivning av samtalsmodellen *En väv av tecken* som är en metod för konstnärliga samtal som vi på Riksteatern använder oss av. Inom ramen för modellen är det fullt möjligt att integrera andra pedagogiska grepp som att exempelvis låta eleverna skapa i bild eller skriva korta tankar på post-it-lappar. Känn dig fri att hitta en form som passar dig och dina elever.

Samtalsledartips

Även om samtalsmodellen följer en tydlig form med olika steg kommer du antagligen märka att samtalet tenderar att röra sig mellan de olika delarna. Detta är helt okej så länge samtalet upplevs som givande och intressant.

Här följer några exempel på frågor du kan ställa för att styra och öppna upp samtalet.

Kan du beskriva vad det var som gjorde att du tyckte att dekoren var ful/fin?

Kan du förklara för mig vad som hände, som om jag inte varit där?

Vad tror du att Lord Henry menade när han sa så?

Okej, du tänkte att den ljusförändringen betydde att det blev natt, var det någon som tänkte något annat?

Om det nu var så att Dorian gjorde så för att han var rädd/arg/glad/besviken, vad tycker ni om det?

Konstnärlig analys

En väv av tecken

1. Beskriv

Beskriv för varandra vad ni minns av föreställningen.
Hur såg platsen ut? Vilka karaktärer var med och vad gjorde dem?
Vad fanns det för likheter och skillnader mellan dem?
Vad var samma genom hela föreställningen och vad förändrades?

Försök hålla beskrivningarna fria från värdering och tolkning.
Om ni uppfattat något olika kan ni fundera på om och i sådana fall hur det påverkat er tolkning och upplevelse.

2. Tolka

Vad kan alla dessa saker ni tillsammans beskrivit vara tecken på? Finns det detaljer som ger ledtrådar om vilken tid föreställningen utspelar sig i eller om karaktärernas relationer och drivkrafter?
Vad kan föreställningen som helhet vilja förmedla?

Utgå från att allt bygger på konstnärliga, medvetna val.
Alla olika tolkningar är välkomna och målet är inte att komma överens om en gemensam "rätt" tolkning utan att lyfta olika möjligheter och perspektiv.

3. Reflektera

I det sista steget öppnas samtalet upp för egna åsikter och reflektioner. Vilka associationer och minnen dyker upp?
Vad tycker jag om detta? Hur kommer det sig att min tolkning av föreställningen är så lik (eller olik) mina kompisars?

Reflektionen kan både ske i grupp och individuellt. Det viktiga är att eleverna ges en möjlighet att formulera sina egna tankar om föreställningen, med stöd i det gemensamma samtalet.

Några ord från Oscar Wilde

När Oscar Wilde skrev detta manifest, som sedan trycktes som förord i *Dorian Grays porträtt*, så var det ett svar på den kritik romanen fått. Han ville få fler att lyfta blicken. Se allt på ett nytt sätt. Konsten. Konstnären. Mottagaren. Människan.

”Vi kan förlåta en människa för att ha gjort något användbart så länge hon inte beundrar det. Den enda ursäkten för att göra något oanvändbart är ens egen intensiva beundran. All konst är helt oanvändbar.”

Det senaste århundrandet är vi många som reflekterat över dessa ord, och vi vill ge er möjligheten att också göra det. Här intill följer därför den svenska översättningen av Wildes berömda förord.

Förslag på hur du kan använda dig av förordet med dina elever:

Låt eleverna välja ut en eller flera meningar som de håller med om. Be dem formulera varför de håller med, skriftligt eller muntligt.

Lyft fram någon mening och undersök om och när den kan appliceras på oss idag, exempelvis “Det finns inga moraliska eller omoraliska böcker.” Håller ni med om det? Vad blir konsekvensen idag?

Arrangera en debatt om etik och konst, utgå från någon av Wildes påståenden, exempelvis “All konst är helt oanvändbar.”

Visste du att *Dorian Grays porträtt* har publicerats i flera versioner? Först som en novell 1890 och året därpå som roman. Först 2011 publicerades originaltexten som Oscar Wilde hade tänkt sig den. I den versionen finns exempelvis en scen där Basil bekänner att han har romantiska känslor för Dorian och aldrig älskat en kvinna, som saknades i den tidigare versionen. I Sverige kom den versionen ut först 2024, i översättning av Christian Ekvall på Bakhåll förlag.

Förord till 1891 års utgåva av Dorian Grays porträtt

Konstnär är den som skapar något vackert. Att uppenbara konsten och dölja konstnären är konstens syfte.

Kritiker är den som kan överföra, till en annan form eller ett annat uttrycksmedel, sitt intryck av det vackra.

Den högsta och den lägsta formen av kritik är en sorts självbiografi.

De som hittar fula innebörder i det vackra är depraverade utan att vara charmerande. Detta är en svaghet.

De som hittar vackra innebörder i det vackra är de kultiverade. För dessa finns det hopp.

Dessa är de utvalda för vilka vackra ting bara är vackra.

Det finns inga moraliska eller omoraliska böcker. Böcker är bra skrivna eller illa skrivna. Det är allt.

Artonhundratalets avsky för realismen är Calibans vrede när han ser sig i spegeln.

Artonhundratalets avsky för romantiken är Calibans vrede när han inte ser sig i spegeln.

Människans moral utgör en del av konstnärens stoff, men konstens moral består i att fullkomligt behärska ett ofullkomligt medium.

Ingen konstnär vill bevisa något. Även sådant som är sant kan bevisas.

Ingen konstnär gör etiska ställningstaganden. Ett etiskt ställningstagande från en konstnär är ett oförlåtligt stilistiskt manér.

Ingen konstnär är någonsin pervers. Konstnären kan uttrycka allt.

För konstnären är tanken och språket konstens verktyg.

För konstnären är laster och dygder konstens stoff.

Ur formsynpunkt är musikerns konst alla konststarters urtyp. Ur känslsynpunkt är skådespelarens konst urtypen.

All konst är yta och symbol i ett.

De som tränger under ytan gör det på egen risk.

De som tolkar symbolen gör det på egen risk.

Det är åskådaren, inte livet, som konsten egentligen speglar.

Att meningarna om ett konstverk går isär tyder på att verket är nyskapande, mångbottnat och levande.

När kritikerna är oense är konstnären ense med sig själv.

Vi kan förlåta en människa för att ha gjort något användbart så länge hon inte beundrar det. Den enda ursäkten för att göra något oanvändbart är ens egen intensiva beundran.

All konst är helt oanvändbar.

Oscar Wilde, 1891

Översättning: Christian Ekvall, ur den svenska översättningen av den oensurerade versionen av Dorian Grays porträtt, Bakhåll förlag (2024).

Filosofiska samtal

I ett filosofiskt samtal får eleverna diskutera fritt kring ett tema eller en fråga som de själva valt utifrån föreställningen.

Filosofiska samtal – så här gör du steg för steg.

Gör en minnesrunda, om ni inte redan har gjort det. Eller så kan du som lärare lyfta en specifik händelse eller ett tema från föreställningen.

Dela in eleverna i grupper om cirka tre till fem elever i varje. Låt eleverna inom grupperna komma överens om en fråga som de vill diskutera kopplat till föreställningen. Cirkulera bland grupperna och stötta där det behövs. Om en grupp inte hittar en bra frågeformulering går det bra att komma med ett mer tematiskt förslag.

Ett förslag från varje grupp skrivs upp på tavlan. Välj en fråga, exempelvis genom röstning, och diskutera i storgrupp. Känner ni er klara med en fråga kan ni välja en ny. Stressa inte utan ge er tid att verkligen gå på djupet med den fråga ni väljer.

Reflektera tillsammans om hur det var att samtala på det här sättet.

Om du som lärare vill snäva in på ett specifikt område kan du använda dig av våra exempel nedan.

Exempel på teman och frågeställningar från Åh Dorian! att utgå från i ett filosofiskt samtal:

Den eviga ungdomen – Varför strävar så många efter evig ungdom? Eller tvärtom, varför är så många rädda för att bli äldre? Vad skulle hända med våra drömmar och rädslor om vi visste att vi aldrig skulle åldras? Vad skulle vara positivt om vi inte åldrades? Och vad skulle vara negativt?

Moral – Vad skulle hända om det inte fanns moraliska rättesnören? När är moralen viktig och när är den begränsande? Hur känns det att göra något som man vet är fel?

Begär – När är det bra att bejaka sina begär? Och när är begären farliga? Vad vore livet utan begär? Vad händer om vi låter våra begär vägleda oss i livet?

Föreställningen och läroplanen

I vår rapport *Svenskarna & Scenkonsten 2026* ser vi att 74 % av svenskarna vill att den unga publiken ska få tillgång till mer scenkonst, men att brist på tid och pengar är ett stort hinder. Vuxna vill, men kan inte, ta med unga på fler föreställningar. Därför behövs skolteatern. Genom den kan alla barn få en likvärdig tillgång till högkvalitativ scenkonst. Möjligheten att känna sig speglad. Tid för reflektion.

Tack för att du ger dina elever det.

Här följer exempel på delar ur läroplanen som på olika sätt knyter an till föreställningen.

Åk 8-9

Skolans uppdrag

Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet ska prägla skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och agera ansvarsfullt mot sig själva och andra.

Svenska – Ämnets syfte

I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Gymnasiet

Gymnasieskolans uppdrag

Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i utbildningen. Undervisningen i olika ämnen ska behandla detta perspektiv och ge en grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och agera ansvarsfullt mot sig själva och andra.

Gymnasieskolans kunskapsmål

Det är även skolans ansvar att varje elev kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje, kan hämta stimulans ur kulturella upplevelser och utveckla känsla för estetiska värden.

Svenska – Ämnets syfte

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om skönlitteratur samt förmåga att sätta litterära verk och författarskap i ett sammanhang. Undervisningen ska lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde och stimulera eleverna att använda skönlitteratur, teater, film och andra medier som källa till förståelse av egna och andras erfarenheter och livsvillkor. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Ordlista

Ordlistan kan användas som utgångspunkt för fördjupande samtal om pjäsens tematik efter föreställningen. Låt exempelvis eleverna förbereda presentationer utifrån varsitt begrepp och vad de sett i föreställningen, eller organisera samtal i mindre grupp där eleverna diskuterar vad de sett utifrån ett begrepp åt gången.

Begär En intensiv längtan eller önskan efter något. En drift som kan kännas otämjbar, ofta fysiskt påtaglig.

Bekännelse Att berätta om en hemlighet, exempelvis en skuld, en synd eller en tidigare outtalad kärlek.

Den gula boken/The Yellow Book

En brittisk tidskrift om litteratur och konst som gavs ut 1894-1897. Den blev en viktig symbol för 1890-talets dekadens.

Det fula Något som bryter mot våra föreställningar om skönhet och utmanar normer om vad som är vackert, tilltalande eller moraliskt rätt.

Det sköna Något som väcker behag och njutning, som upplevs som harmoniskt och tilltalande. Tillskrivs ofta ett stort värde och väcker positiva känslor.

Frestelse En lockelse till något som man vet är skadligt eller som man kommer att ångra.

Konst Något mänskligt skapat som både ger uttryck för och väcker känslor, tankar och idéer.

Julia, Rosalind och Ofelia

Tre kvinnor som Sybil Vane spelar på scen. De förekommer alla i olika Shakespearepjäser. Julia tar sitt liv när hon upptäcker att Romeo är död. Rosalind förklarar sig till man och prövar sin älskades känslor. Ofelia begår självmord när hon avvisas och förnedras av Hamlet.

Passion Har flera olika betydelser, exempelvis ett starkt intresse, en överväldigande kärlek eller inom kristendomen Jesu lidande och död. Kommer från latinets passio, som betyder lidande.

Perfektion Ett stadium när något eller någon uppnått fulländning och inte längre kan förbättras.

Porträtt En konstnärlig avbildning av en person som kan fokusera på utseende, karaktärsdrag eller personlighet. Kan beskrivas som en annans blick på en person.

Romantik Förälskelse, ömhet och en stark, ofrivillig dragningskraft till en person. Innefattar ofta känslomässig, fysisk och sexuell åtrå.

Länklista

Fördjupa er i teaterns värld

Här hittar du mer information och material om att uppleva scenkonst med barn och unga.

Du kan även läsa mer om att bli referensklass eller provpublik.

Hjälp oss att bli bättre

Maila oss vad du tyckte om föreställningen och lärarhandledningen på barnochunga@riksteatern.se

Det är vi som jobbar med

Åh Dorian!

FRITT EFTER OSCAR WILDES DORIAN GRAYS PORTRÄTT

Medverkande **Alexej Antić, Inès Cherif, Jesper Forsberg & Cilla Thorell**

Manus & regi **Malin Axelsson**

Komposition & ljuddesign **Per Störby Jutbring**

Scenografi & kostymdesign **Sofia Romberg**

Ljusdesign **Johan Sundén**

Maskdesign **Mika Hedström**

Dramaturger **Alexander Charlamov & Felicia Ohly**

Språk-coach **Jo Rideout**

Regiassistent **Nadine Holmberg**

Ljudtekniker **Olof Holmgren**

Ljustekniker **Nelson Lima**

Turnéledare, kostym- & rekvisitatekniker **Lina Wollter**

Scenmästare & teknisk samordnare **Cilla Körsbärsdal**

Auskultanter **Yohannes Frezgi & Talajeh Nasiri**

Teknisk projektledare **Elin Holmberg Klasén**

Producent **Malin Hjelm**

Konstnärlig ledare Riksteatern Barn & Unga **Malin Axelsson**

Redaktion lärarhandledning **Beatrice Sehlin Letfors, Ellen Marklund & Makz Bjuggfält**

Föreställningen är **1 h 15 minuter**

Från vänster: Inès Cherif, Jesper Forsberg, Alexej Antić & Cilla Thorell.

Från vänster: Nelson Lima, Cilla Körsbärsdal, Lina Wollter & Olof Holmgren.

RIKSTEATERN

Scenkonst som sätter tankar och känslor i rörelse, för alla överallt. Närmare 38 000 medlemmar skapar möjligheternas scen och öppnar mötesplatser i hela Sverige.

riksteatern.se/ahdorian

Riksteatern
145 83 Norsbrg
08-531 991 00
info@riksteatern.se
riksteatern.se

 RIKSTEATERN
barn & unga